

Ключевые слова: личность, деятельность, содержание образования, графические средства передачи информации, графическая культура, графическая подготовка, творчество.

Olefirenko T.O.

CONTENT AND STRUCTURE OF GRAPHIC TECHNOLOGY TEACHER COMPETENCE OF FUTURE

The problems of preparation future teachers to professional and creative graphic activity, that is especially actual within the change of pupils' technical education paradigms have been analyzed in the article. Search of new approaches to the decision of this problem, where the initial section is personality has been analyzed in the article.

Key words: personality, activity, education content, graphic means of transferring information, graphic culture, graphic training, creativity.

УДК 378.1

Перевознюк Н.М.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ДО ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стаття присвячена розгляду актуальної проблеми підготовки студентів економічних спеціальностей до ділового спілкування у процесі вивчення професійно орієнтованої іноземної мови.

Ключові слова: ділове спілкування, професійно орієнтована іноземна мова.

На сучасному етапі суспільного розвитку, що характеризується зростанням темпів економічної взаємодії та розширенням міжнародних зв'язків, особливо актуальною постає проблема навчання ділового спілкування студентів економічних спеціальностей, оскільки є нерозривно пов'язаною із успішним здійсненням подальшої професійної діяльності майбутніх фахівців, можливостей працевлаштування, конкурентоспроможності на ринку праці, кар'єрного росту, встановлення ділових зв'язків із закордонними колегами. Проте, неможливо не відмітити існуючі у сучасній системі вищої освіти протиріччя між необхідним і реальним рівнями сформованості володіння професійно орієнтованою іноземною мовою студентами-економістами, це й обумовлює актуальність проблеми.

Означену проблему розглядало ряд науковців. Так, у науковій літературі існує досить велика кількість праць, присвячених дослідженню навчання іншомовному професійно-діловому спілкуванню фахівців різних галузей (Л.Г. Русалкіна, Л.П. Дарійчук, О.Г. Каверіна, Л.Ф. Манякіна, Г.М. Сагач, О.Б. Тарнопольський), викладанню професійно орієнтованої іноземної мови (Є. Воронова, С.В. Козак, Н.Л. Замкова, Н.В. Логутіна, К.Г. Вишневська), формуванню комунікативної компетенції (Ю.І. Пассов, Г.В. Рогова, В.Л. Скалкін, Н.К. Скляренко, Н.Є. Шиліна, Д.І. Ізаренков). Розглядалися проблеми формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх економістів засобами дидактичної гри (Т.А. Ганніченко), професійно орієнтованого навчання іноземної мови в умовах кредитно-модульної системи (О.О. Нужна).

Мета статті – розглянути проблему підготовки майбутніх економістів до іншомовного ділового спілкування у процесі професійно орієнтованого навчання.

На нашу думку, заслуговує уваги дослідження З.М. Корневої щодо можливостей навчання студентів економічного профілю вищих навчальних закладів України ділової англійської мови за методикою “занурення” (“immersion teaching”), що передбачає “навчання

в соціально осмислених, значущих ситуаціях спілкування через викладання однієї чи кількох навчальних дисциплін іноземною мовою” [3, с. 54].

Однак, проблема навчання іншомовного ділового спілкування та викладання професійно орієнтованої іноземної мови ще не є досконало дослідженою.

Так, Б. Холод, О. Тарнопольський, С. Кожушко вказують, що, на жаль, вітчизняна методика викладання ділової англійської мови у вищій школі значно відстає від тієї, що прийнята в передових розвинутих країнах. Це пов'язано, по-перше, з необхідністю самостійної розробки українськими викладачами відповідної методики практично “з нуля”. По-друге, – зі складністю доступу фахівців з ділової англійської мови в Україні до світових інновацій у цій галузі [8, с. 47].

Теоретична нерозробленість питань методики навчання іншомовного ділового спілкування, як справедливо підкреслює Л.Г. Русалкіна, негативним чином відбивається на практичних результатах: наявні підручники з ділової мови, здебільшого, підготовлені без урахування професійної діяльності, а запропоновані вправи не виглядають складеними за комплексним підходом, спрямованим на формування спеціалізованої комунікативної компетенції [7, с. 42].

Дослідники виокремлюють й інші труднощі, пов'язані з реалізацією задач професійно орієнтованого навчання іноземної мови. Насамперед це:

- недостатність мотивації, тобто позитивного ставлення студентів до іноземної мови;
- відсутність мовного оточення;
- нерозробленість методичного забезпечення професійно орієнтованого навчання [4, с. 31].

Науково-практичного вирішення потребує проблема співвідношення у навчальному процесі загальногуманітарної та професійно спрямованої підготовки майбутніх фахівців.

Саме тому постає необхідність подальшого вивчення проблеми підготовки студентів-економістів до здійснення іншомовного ділового спілкування, а також дослідження труднощів у викладанні професійно орієнтованої іноземної мови.

Ділова англійська мова (Business English) є єдиною загальноприйнятою мовою міжнародного ділового спілкування, що забезпечує здійснення ділових контактів та міжнародного співробітництва.

Досліджуючи пріоритетні напрямки викладання іноземної мови студентам-економістам, Б. Холод, О. Тарнопольський, С. Кожушко відмічають, що при організації навчання ділової англійської мови у вищих навчальних закладах України передусім слід ураховувати такі сучасні тенденції, які ми взяли за основу:

1. Моделювання реального процесу здійснення ділової активності англійською мовою через широке використання ділових ігор та виконання навчальних проектів, або “навчання через роблення” (learning by doing).

2. Переорієнтація з навчання мови та спілкування нею (як основних та практично єдиних значущих цілей викладання) на навчання культури ділового спілкування в межах конкретного мовного соціуму зі специфічними особливостями комунікативної поведінки, характерними саме для цього соціуму.

3. Розвиток у процесі навчання ділової англійської мови “міжкультурної особистості”, що дає можливість спілкуватися з представниками різних культур, адаптуючись до соціокультурних норм, які є прийнятними для співбесідників.

4. Широке використання інтернет-технологій як засобу отримання найновішої інформації англійською мовою. Використання інтернет-технологій, на думку дослідників, дає змогу спиратися в навчальному процесі не тільки на навчальні матеріали (підручники, аудіо- та відеоматеріали), а й на реальні автентичні джерела (реальні звіти компаній, тексти ділових угод, ділову періодику англійською мовою). Це також дає можливість встановлення онлайн-зв'язків, виконання спільних англомовних проектів тощо. На нашу думку, запровадження інтернет-технологій у процес навчання професійно орієнтованої іноземної

мови є однією з умов реалізації інтеграційних тенденцій, створення інтеграційного середовища в освіті.

5. Упровадження змішаного навчання, яке має на увазі поєднання аудиторного та дистанційного навчання, що переносить акценти на самостійну роботу студентів. На нашу думку, важливість формування здатності до самостійного навчання полягає ще й у тому, що є невід'ємною умовою розвитку прагнення особистості майбутнього фахівця до подальшої неперервної освіти, самовдосконалення, набуття нових професійних знань, розширення кола професійних інтересів, кар'єрного росту. Проте, на жаль, на сьогоднішній час далеко не всі ВНЗ мають достатні можливості для запровадження дистанційного навчання, а подекуди існує і явна недостатність кількості аудиторних занять для вивчення професійно орієнтованої іноземної мови. Окрім цього, на думку дослідників, недостатньою інтенсивністю аудиторних занять пояснюється низька комунікативна діяльність студентів під час навчання. У результаті мовленнєва практика кожного студента у групі явно обмежена [5, с. 109].

6. Перехід від викладання суто національних варіантів англійської мови (британського або американського) до вивчення так званих World Englishes ("світових англійських"), тобто світового варіанту англійської мови, володіння яким дає змогу користуватися цією мовою саме як міжнародним засобом спілкування з будь-якими особами, які нею володіють, незалежно від того, чи є вони її носіями, чи ні.

7. Створення системи тестування та оцінювання, яка б відображала реальні потреби фахівців в англійській діловій комунікації.

Серед інших сучасних тенденцій у викладанні ділової англійської мови ми виділяємо наступні:

- Створення умов для плідної взаємодії, співробітництва викладача і студентів у процесі навчання, інтеграція спільних зусиль у викладанні та вивченні іноземної мови, що забезпечуватиме можливість ефективного розвитку особистості студентів, набуття ними необхідних професійних знань, з одного боку, а з іншого, – підвищення професійного рівня викладача ділової англійської мови. Це передбачає наявність такої необхідної умови як комунікативність навчального процесу. Зокрема, О.В. Землянська вказує, що комунікативність – об'єктивно наявна навчальному процесу реальність при практично будь-якому підході до навчання іноземної мови, враховуючи, що у процесі навчання у взаємодії постають діяльності учителя й учня [2, с. 105].
- Навчання на основі системного підходу, що забезпечуватиме набуття студентами повноти та глибини знань, поступове формування необхідних навичок та вмінь, формування ділової комунікативної компетенції.
- Навчання ділової іноземної мови з обов'язковим урахуванням міждисциплінарного підходу з метою набуття студентами інтегративних знань.

Відомо, що існує дві групи ділового спілкування, які охоплюють ситуації усномовленнєвого та письмового спілкування. До ситуацій усномовленнєвого спілкування можна віднести співбесіду при працевлаштуванні, ситуації спілкування з колегами, пов'язані із вирішенням ділових питань, передачею повідомлень, доручень, обговорення бізнес-угод та контрактів, ділові телефонні розмови, участь у засіданнях, конференціях, симпозіумах, обговорення економічної періодики іноземною мовою, обговорення подій у міжнародній економіці, обговорення спільних стратегій у прийнятті економічних рішень із закордонними колегами та ін. Ситуації ділового письмового спілкування передбачають написання звітів, службових записок, складання факсів та повідомлень електронної пошти, оформлення документів та договорів, ведення ділової кореспонденції та ін.

Це дає нам змогу підкреслити важливість навчання як усного, так і письмового іншомовного ділового спілкування з обов'язковим використанням професійної тематики та спеціальної фахової термінології.

Саме тому, як указують дослідники, постає необхідність у створенні ретельно підготовлених занять, що спрямовані на вивчення іншомовного ділового спілкування, а тому

розширюють можливості студентів у застосуванні отриманих навичок, сприяють формуванню професійної компетенції фахівців; такі форми завдань як презентація, конференція, рольові та ділові ігри, дискусії є внутрішньо та зовнішньо мотивованими [6, с. 184].

Дослідники професійно орієнтованого навчання вказують, що його зміст характеризується розвинутою здатністю до розв'язання професійних задач, розвиненим мисленням і свідомістю [1, с. 245].

На нашу думку, професійно орієнтоване навчання іноземної мови студентів-економістів являє собою комплексний процес, що характеризується не тільки набуттям необхідного рівня володіння іноземною мовою, а й активним зміцненням професійних знань, розвитком готовності студентів до професійної діяльності з широким застосуванням ділової іноземної мови, набуттям професіоналізму, здатності до самоосвіти, підвищенням мотивації та соціальної активності майбутніх економістів.

Отже, подальшого вивчення потребує проблема підготовки майбутніх економістів до ділового спілкування, а також критерії відбору навчального матеріалу для викладання ділової іноземної мови, шляхи оптимізації професійно орієнтованого навчання іноземної мови, розробка інноваційних методик викладання, способи підвищення мотивації студентів-економістів до вивчення іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вишневецька К.Г. Проблема підготовки студентів до іншомовного спілкування засобами професійно орієнтованого навчання / К.Г. Вишневецька // Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського/ Збірник наукових праць / Одеса, ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. – 2010. – Випуск 7 – 8. – С. 242 – 249.
2. Землянская О.В. Профессионально-направленное обучение иноязычному общению / О.В. Землянская // Педагогические науки. – 2006. – № 4. – С. 105 – 110.
3. Корнева І. Навчання студентів економічного профілю вищих навчальних закладів України ділової англійської мови за методикою “занурення” / І. Корнева // Іноземні мови. – 2004. – № 4. – С. 54 – 58.
4. Лушина Н.А. Профессиональная ориентация как одно из действенных средств повышения эффективности обучения английскому языку / Н.А. Лушина // Иностранные языки в школе. – 2006. – № 8. – С. 31 – 35.
5. Нужна О.О. Професійно орієнтоване навчання іноземній мові студентів немовних ВНЗ з використанням вправ та завдань в умовах кредитно-модульної системи / О.О. Нужна // Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського / Збірник наукових праць / Одеса, ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. – 2009. – Випуск 4 – 5. – С. 108 – 113.
6. Русалкіна Л.Г. Методики нового покоління у навчанні іншомовному діловому спілкуванню / Л.Г. Русалкіна // Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського / Збірник наукових праць / Одеса, ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. – 2009. – Випуск 4 – 5. – С. 180 – 185.
7. Русалкіна Л.Г. Оптимізація процесу навчання іншомовного ділового спілкування / Л.Г. Русалкіна // Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського / Збірник наукових праць / Одеса, ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. – 2009. – Випуск 3. – С. 41 – 45.
8. Холод Б. Навчання ділової англійської мови та вища освіта в Україні / Б. Холод, О. Тарнопольський, С. Кожушко // Вища школа. – 2006. – № 4. – С. 46 – 51.

Перевознюк Н.Н.

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ К ДЕЛОВОМУ ОБЩЕНИЮ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОГО ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Данная статья посвящена рассмотрению актуальной проблемы подготовки студентов экономических специальностей к деловому общению в процессе изучения профессионально ориентированного иностранного языка.

Ключевые слова: деловое общение, профессионально ориентированный иностранный язык.

TRAINING OF FUTURE ECONOMISTS FOR BUSINESS COMMUNICATION IN THE PROCESS OF STUDYING PROFESSIONALLY-ORIENTED FOREIGN LANGUAGE

The article is devoted to consideration of actual problem of training of future economists for business communication in the process of studying professionally-oriented foreign language.

Key words: business communication, professionally-oriented foreign language.

УДК 378. 14

Підгурська В.Ю.

***КРЕАТИВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЇХ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ***

У статті розглянуто різні форми й методи навчальної роботи, які є ефективними для розвитку креативності майбутнього вчителя початкових класів як необхідної умови їх професійної мовнокомунікативної діяльності.

Ключові слова: креативність, творчі здібності, мовнокомунікативні вміння, інноваційні методи, самостійна робота студентів.

Пріоритетним напрямком розвитку сучасної освіти є створення у вищому навчальному закладі сприятливих умов для формування креативної особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконалення як під час навчання у вищій школі, так і в подальшій професійній діяльності.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що проблема креативності стала об'єктом дослідження як зарубіжних, так і вітчизняних учених (Дж. Гілфорд, П. Торренс, Е. де Боно, К. Роджерс, Сміт, Карлссон, Е.Фромм, С. Рубінштейн, О. Тихомиров, М. Холодна, Д.Богоявленська, Я. Пономарьов, Н. Вишнякова, В. Моляко, В. Роменець, Т. Дуткевич та ін.). Креативність характеризується різноплановістю визначень: здатність до здійснення дуже високого рівня інтелектуальної активності [1, с. 13]; здатність породжувати велику кількість різноманітних оригінальних ідей у нерегламентованих умовах діяльності [2, с. 226]; творчий дух, творчий потенціал індивіда, його творчі здібності, що виявляються не тільки в оригінальних продуктах діяльності, а й у мисленні, почуттях і спілкуванні з іншими людьми” [3, с. 432] та ін.

Розглядаючи пропоновані вченими ознаки креативності особистості, виділимо такі компоненти креативності майбутнього вчителя початкових класів, як: 1) високий рівень інтелекту; 2) здатність нестандартно розв'язувати професійні проблеми; 3) уміння створювати проблемні, нестандартні навчальні та виховні ситуації; 4) спроможність розвивати творчі здібності учнів; 5) уміння фантазувати та мати інтуїцію; 6) здатність вийти за межі повсякденної стереотипної діяльності; 7) уміння забезпечити суб'єкт-суб'єкту комунікативну взаємодію з учнями, колегами, батьками дітей; 8) постійне фахове та українськомовне самонавчання і самовдосконалення.

У процесі формування мовнокомунікативних умінь майбутніх учителів початкових класів оптимізується розвиток креативності студентів за допомогою відповідних форм і методів навчальних занять. Спостереження у процесі роботи зі студентами і одержані результати експериментального дослідження доводять, що ефективність формування мовнокомунікативних умінь у контексті розвитку креативного вчителя забезпечуються тільки комплексним підходом до вирішення цієї проблеми. У зв'язку з цим використовуються такі форми організації навчального процесу, як: *лекційні та лабораторно-практичні заняття; самостійна робота студентів; спецкурси, спецсемінари; науково-дослідна робота (написання рефератів, курсових робіт; підготовка дипломних і*